

11/04521-12

Handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner

Nittedal kommune
Juni 2011

Forord

”Sammen skal vi forebygge, avdekke, og forhindre vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner”

Vi vet at barn og voksne blir utsatt for vold og seksuelle overgrep i Nittedal. Det skjer oftest i lukkede rom og utføres av personer som er i nær relasjon med den som blir utsatt. I 2010 fikk vi dessverre flere bevis på dette gjennom økt melding av husbråk til politiet og bekymringsmeldinger til barnevernstjenesten. Vi ser på økningen av meldinger med bekymring, men det positive er at vi kan bidra til at volden stopper. Særlig viktig er dette da vi vet via nasjonal statistikk at det fortsatt er store mørketall. Det er flere ofre som trenger medmenneskelig omtanke og profesjonell hjelp i Nittedal.

Vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner er ekstra vanskelig at oppdage. *Vi vil gjerne ikke tro at familiemedlemmer, en nær venn, kollega eller omsorgsperson misbruker stillingen sin og utsetter andre for vold.* Hjemmet, fritidsaktiviteten, skolen eller arbeidsplassen skal være et sted for trygghet og vekst. Derfor har alle som arbeider, bor eller har et frivillig verv et medansvar for å få en stopp på vold i nære relasjoner.

Denne handlingsplanen er et arbeidsverktøy som består av et kunnskapsgrunnlag og av handlinger. Den skal bistå alle slik at vi forstår når noen utsetter andre, eller selv, blir utsatt for vold. Den skal også forebygge slik at vi på sikt får mindre vold.

Mange av handlingene i planen er svært kostbare, men vi vet at de hjelper. De hjelper ikke bare mot vold, men de forebygger også mobbing og annen kriminalitet. Flere handlinger er allerede igangsatt eller kan startes så fort handlingsplanen er vedtatt. Andre krever investeringer i det femårsløpet som planen tar for seg. Derfor tar vi i styringsgruppa på oss ansvaret for at dette er et levende dokument som det tas hensyn til i all planlegging av kommunal virksomhet.

Vi gleder oss til å arbeide sammen med DEG. I felleskap skal vi vise ofre og gjerningsmenn at Vi bryr oss!

Med vennlig hilsen

Bjørn Bratteng
Lensmann

Bitten Sveri
Rådmann

Mette Tønder
Ordfører

Karen Pinholt
Kommunalsjef for oppvekst og utdanning

Annica Øygard
SLT- og folkehelsekoordinator

Innholdsfortegnelse	side
Forord	2
1.0 INNLEDNING	4
1.1 Målgruppe for handlingsplanen	4
1.2 Organisering	4
1.3 Handlingsplanens oppbygning	4
2.0 OVERORDNEDE MÅL/MÅL MED HANDLINGSPLANEN	6
2.1 Definisjoner	6
2.1.1 Nære relasjoner	6
2.1.2 Vold	6
2.1.3 Seksuelle overgrep	8
3.0 SATSNINGSOMRÅDER – FOKUSOMRÅDER	10
3.1 Tro	10
3.1.1 Statistikk	10
3.1.2 Konsekvenser	14
3.2 Se	17
3.2.1 Symptomer og tegn	17
3.2.2 Snakke med utsatte – følge opp tegn	19
3.2.3 Aktuell (videre, utdypende) veiledning	19
3.3 Handle	20
3.4 Ansvar	22
4.0 EVALUERING	23
5.0 KONTAKTPERSONER – TJENESTER – LINKER	24
Etterord	

1.0 INNLEDNING

I Nittedal kommune har det vært et omfattende SLT-arbeid (samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) siden 2009 – dette arbeidet defineres nå under navnet ”Vi bryr oss”. Vold er et tema i dette arbeidet.

I Nittedal er det et økende antall meldinger til Barneverntjenesten som omhandler vold i nære relasjoner. Politiet avdekker vold mot barn og unge i bekymringsamtaler, og rykker ut til husbråk der også barn er tilstede. Dette er bekymringsfullt og krever at vi må handle – vold og overgrep som utøves i det private rom er et offentlig ansvar.

Justis- og politidepartementet har utarbeidet ”Handlingsplan mot vold i nære relasjoner 2008-2011 – Vendepunkt”. I den forbindelse oppfordret Justisminister Storberget alle kommuner til å arbeide aktivt og målrettet med dette temaet ved å utvikle lokale handlingsplaner.

Styringsgruppa for ”Vi bryr oss”-arbeidet i Nittedal kommune har derfor kommet med bestillingen om å utarbeide en handlingsplan mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner.

Vi ønsker at du bruker denne handlingsplanen som et arbeidsverktøy – i situasjoner hvor du kjenner bekymring, men også i et forebyggende perspektiv. Dette temaet berører oss alle.

Du er her ved utfordret til å bry deg!

1.1 Målgruppe for handlingsplanen

- alle som er i kontakt med eller arbeider med mennesker i Nittedal
- ansatte i Nittedal kommune er pålagt å følge handlingsplanen

Alle enheter i Nittedal kommune skal innarbeide handlingsplanen i sine rutiner.

1.2 Organisering

Styringsgruppe:

Bitten Sveri, Rådmann Nittedal kommune

Bjørn Bratteng, Lensmann Nittedal lensmannskontor

Mette Tønder, Ordfører Nittedal kommune

Karen Pinholt, Kommunalsjef for oppvekst og utdanning Nittedal kommune

Annica Øygard, SLT- og folkehelsekoordinator, Nittedal kommune

Arbeidsgruppe:

Hege Rypdal, Enhet for barnevern, Nittedal kommune

Liv Heidi Jensen, Enhet for barnevern, Nittedal kommune

Sølvi Rudi, ”Murr i magen”, Nittedal kommune

Annica Øygard, SLT- og folkehelsekoordinator, Nittedal kommune

Karianne Melby Grimsbo, Enhet for barnehager og forebyggende tjenester, Nittedal kommune

Referansegruppe:

Referansegruppen har bestått av representanter fra følgende enheter:

Enhet for barnehager og forebyggende tjenester, Enhet for barnevern/utekontakten, Enhet for PPT (pedagogisk – psykologisk tjeneste), Enhet for helse, Enhet for funksjonshemmede,

1.3 Handlingsplanens oppbygning

Handlingsplanen er et resultat av et bredt kommunalt samarbeid på politisk og faglig nivå. Planen synliggjør at vold og seksuelle overgrep ikke aksepteres i Nittedal.

Handlingsplanen er overordnet og får konsekvenser i forhold til hvordan du skal håndtere dette temaet. Vi oppfordrer deg til å lese handlingsplanen ut i fra ditt eget ståsted – vi bruker ulike briller på ulike arbeidssteder, vi ferdes på ulike arenaer. Du må kanskje tilpasse den noe slik at den blir hensiktsmessig i forhold til deg og ditt ansvar.

Til syvende og sist handler arbeidet mot vold og seksuelle overgrep om "*å bry seg*", og det viktigste vil være at du opptrer som et ansvarsbevisst medmenneske – uansett hvor du ferdes.

- Kapittel 1** gir informasjon om bakgrunn for handlingsplanens opprinnelse, hvordan arbeidet med handlingsplanen har vært organisert, samt handlingsplanens oppbygning.
- Kapittel 2** presenterer målsettinger med handlingsplanen og definerer aktuelle begrep.
- Kapittel 3** beskriver satsningsområdene – fokusområder i vår kommune; "TRO – SE – HANDLE – ANSVAR".
- Kapittel 4** beskriver ansvar for evaluering av handlingsplanen og veien videre i dette arbeidet.
- Kapittel 5** gir deg en oversikt over kontaktpersoner, tjenester og linker til aktuelle varslingsinstanser og samarbeidspartnere i arbeidet mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner.

2.0 OVERORDNEDE MÅL – MÅL MED HANDLINGSPLANEN

”Sammen skal vi forebygge, avdekke og forhindre vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner”

TRO	Alle erkjenner at vold og seksuelle overgrep forekommer i Nittedal.
SE	Kunnskapen om vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner er så høy at alle ser tegn og hører det som blir sagt når noen blir utsatt.
HANDLE	Kommunen tilrettelegger for helhetlige tilbud og tiltak som forebygger slik at vold og seksuelle overgrep reduseres. Ofre og utøvere får den hjelpen de trenger.
ANSVAR	Alle har ansvar for å forebygge, avdekke og videreformidle mistanker om at barn, unge, voksne og eldre blir utsatt for vold og seksuelle overgrep. Meld fra til barneverntjenesten og / eller politiet.

2.1 Definisjoner

For at *alle* – du som leser dette er en av alle – skal ha samme forståelsesgrunnlag for tema i denne handlingsplanen er det nødvendig å definere følgende begrep:

- nære relasjoner
- vold
- seksuelle overgrep

2.1.1 Nære relasjoner

I begrepet nære relasjoner inkluderes:

- nåværende eller tidligere ektefelle/samboer eller kjæreste
- barn
- søsken
- foreldre, foresatte
- omsorgsperson
- annet slektskap
- nær venn
- tillitsperson – en man har tillit til

Alle de vi kjenner og de vi bør føle oss trygge sammen med.

2.1.2 Vold

”Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får denne personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe den vil.”

Per Isdal, Alternativ til vold (ATV)

Definisjonen fanger opp den komplekse problematikken rundt vold i nære relasjoner. Vold kan være både fysisk og psykisk, den har ingen aldersgrense og er ikke kjønnsbestemt - et svært omfattende problem. Norsk lovgivning forbyr all type av vold – også i oppdrager øyemed. Vold får konsekvenser, ikke bare for de som blir direkte utsatt for den, men også for de som er vitner til volden:

- Direkte tilstede – å være øyenvitne: tilskuer, griper inn, blir involvert, henter hjelp, beskytter
- Tilstede gjennom å høre: aggressive ord, gråt, skrik, redsel, fantasi, angst, utrygghet, avmakt
- Tilstede gjennom å oppleve følgene av volden: fysiske – psykiske – materielle skader, omsorgsevne
- Familiekultur – en oppvekst i utrygghet

(Steinsvåg, ATV)

Vold rører ved vår fundamentale opplevelse av trygghet – trygghet er vår grunnmur for utvikling.

Å være eksponert for vold

- kan ramme oss alle
- på mange ulike måter
- for et barn er det like skadelig å være vitne, som å selv være utsatt

Det er heldigvis mulig for de fleste som er traumatiserte av vold å komme inn i gode utviklingsprosesser. Noe av nøkkelen til en god utvikling er å få hjelp til å sette det en har opplevd inn i en forståelig ramme:

- det er den voksne / voldsutøveren som har ansvaret - volden er ikke barnets / offerets skyld
- oppleve å møte forståelse for reaksjonene sine her og nå, samtidig som en får hjelp til å utvikle nye reaksjoner og handlingsmønstre som fungerer bedre
- viktigst av alt ser ut til å være: at vi lykkes å gi barnet / offeret en omsorgssituasjon som er trygg og stabil nok til at dette skal kunne skje over tid

Risikofaktorer – sårbarhet

- belastninger i familien
- psykisk sykdom
- rus
- økonomi
- ujevn maktrelasjon i relasjonen
- etnisitet

Typer av vold

Fysisk vold

Bruk av fysisk makt kan være handlinger som å holde, dytte, riste, klype, lugge, slå, sparke eller bruk av våpen og opp til drap.

Psykisk vold

Psykisk vold er alle måter å skade, skremme eller krenke på som ikke er direkte fysiske i sin natur, eller måter å styre eller dominere andre på ved hjelp av en bakenforliggende makt eller trussel; direkte og indirekte trusler, kontroll og innsnevring av andres frihet, trakassering, neglisjering, isolering, forfølgelse, utagerende sjalusi. Det er også handlinger som får andre til å føle seg små, dårlige, uviktige – skaper vonde følelser.

Latent vold

Latent vold er vold som virker i kraft av sin mulighet. I nære relasjoner der det har forekommet vold, kan den latente volden utvikle seg til å bli den dominerende formen for vold. Risiko for ny vold kan styre alt den voldsutsatte gjør uten at det foreligger noen aktiv trussel. Det å ha opplevd vold gjør at en vet det kan skje igjen.

Seksuell vold / seksualisert vold Her kan det dreie seg om seksuell trakassering og krenkelser til å bli presset til å utføre uønskede seksuelle handlinger, samt voldtekt og seksuell tortur. Den seksuelle volden er svært psykologisk nedbrytende fordi den rammer det mest private hos et menneske.

Seksuelle overgrep – viser til punkt 2.1.3.

Kjønnslemlestelse

Kirurgisk inngrep av jenter/kvinneres kjønnsorgan, hvor kjønnsdeler fjernes helt eller delvis, eller påføres annen varig skade. Foretas av andre årsaker enn medisinsk nødvendig behandling. Omskjæring av jenter/kvinner er et svært alvorlig overgrep og en voldsform som krever kompetanse for å kunne gi best mulig hjelp både for å forebygge og hindre overgrep, og for å kunne gi best mulig hjelp til de kvinnene som er omskåret som barn.

OBS:SJEKK KILDE Les kilde: Statens Helsetilsyn ”Veileder for helsepersonell i Norge om kvinnelig omskjæring”

Materiell vold

Materiell vold er alle handlinger rettet mot ting eller gjenstander, som gjennom at de virker skremmende eller krenkende, påvirker andre til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte å gjøre noe de vil. Særlig hvis vedkommende tidligere har utøvd fysisk vold, vil den materielle volden virke skremmende og lammende. For barn vil det å vokse opp i en familie der de stadig er vitne til materiell vold, være omtrent som å vokse opp i et minefelt der det stadig kan smelle; for eksempel slå i dører eller vegger, knuse eller ødelegge gjenstander, rive i stykker klær, kaste og rasere inventar..

Kilde: Per Isdal: Meningen med volden (Kommuneforlaget 2000) SJEKK KILDE

Økonomisk vold (ikke Isdal)

Vold i form av kontroll over økonomiske ressurser. Spesielt når du har begrenset inntekt, kan en samlivspartner kontrollere ditt liv.

(<http://www.shkrisesenter.no/vold.html>)

Menneskehandel (ikke Isdal)

Utnyttelse av personer som kan være iverksatt av kriminelle (organisert/ikke-organisert); prostitusjon, tigging, organsalg. Å gjøre ting for andres vinning.

2.1.3 Seksuelle overgrep

SMI (støttesenter mot incest) definerer seksuelle overgrep som følgende: “Når barn og unge trekkes inn i seksuelle handlinger som de ikke er modne for, samtykker til eller forstår, regnes det som seksuelle overgrep”.

- barnets integritet blir krenket
- den seksuelle handlingen baserer seg på den voksnes / overgriperens behov
- aktiviteten bryter med sosiale tabuer innenfor familier/sosialt miljø og er ulovlig

Ulike typer overgrep

I lovverket skilles det mellom disse:

Seksuell krenkende atferd – det vil si blotting, vising av pornografi eller grisesnakk og annet

Seksuell handling – dette innebærer fysisk kontakt med barnet, beføling av intime kroppsdeler som bryster og kjønnsorganer

Seksuell omgang – dette innebærer fysisk kontakt og penetrering oralt, vaginalt eller analt med fingre, gjenstander eller kjønnsorgan. Samleie.

Strategiplan mot seksuelle og fysiske overgrep, 2005- 2009 (Barne- og familiedepartementet, s. 4) sier følgende:

“Grunnleggende elementer i de fleste definisjoner av seksuelle overgrep mot barn, er at handlingene skjer for å tilfredsstille overgriperen på bekostning av de utsatte barnas behov. Det dreier seg om handlinger som barn ikke kan forstå, ikke er modne for eller kan gi informert samtykke til.”

Voldtekt

De fleste voldtekter rammer kvinner mellom 18 og 45 år. Av menn som blir voldtatt, er halvparten unge heteroseksuelle menn. Årlig anmeldes ca. 450 voldtekter, men mørketallene for voldtekt er generelt veldig store. I Norge skjer kanskje så mange som 16 000 voldtekter i året. Bekjentskapsvoldtekter, der offer og overgriper kjenner hverandre, utgjør ca. 25 prosent av voldtektene. En voldtekt er ofte planlagt. Overgriperen oppnår sjelden seksuell tilfredsstillelse, men ønsker å demonstrere makt.

(Store medisinske leksikon, Dixi, her i Aftenposten 22/5 2011)

Grooming

Grooming brukes om situasjoner hvor en voksen via Internett skaper kontakt med et barn på en manipulerende måte i den hensikt å utnytte barnet seksuelt. Handlingene kan, selv om de ikke fører til et fysisk møte, etter omstendighetene straffes som forsøk på seksuelle overgrep.

3.0 SATSNINGSOMRÅDER – FOKUSOMRÅDER

3.1 Tro

"Barn og unge i Nittedal kommune trenger voksne som tør å tro at vold og seksuelle overgrep skjer." (Lise Fjellstad, leder PPT i Nittedal kommune)

Vi må tro for å kunne se. Du ser det ikke før du tror det.

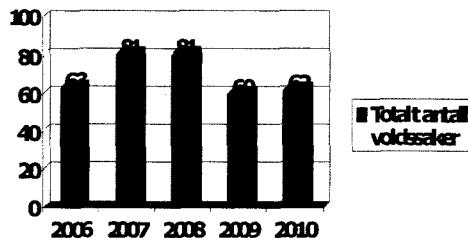
3.1.1 Statistikk

Vi vil herunder presentere aktuell statistikk. Hensikten med å presentere statistikken er å sikre at du tror på og anerkjenner at flere enn vi vet om blir utsatt for vold eller seksuelle overgrep i Nittedal.

Nittedal lensmannskontor

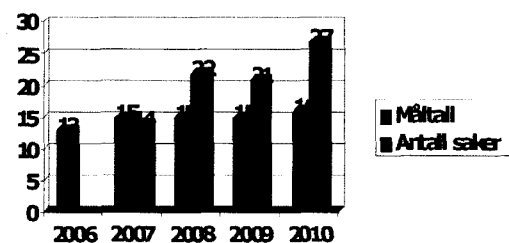

Vold 2006-2010

Vold i nære relasjoner i Nittedal

Ingen kilde for antall saker i 2006.

Familievold 2010, Romerike
(Romerikes blad 22/1 2011)

- 347 anmeldte familievoldssaker på Romerike
- økning på nesten 70 % siden 2004
- liten andel blir straffet
- rundt 40 % av de sakene politiet etterforsker, avdekkes av politiet selv
- forskning viser at under en av ti familievoldssaker blir kjent for politiet

Det er foreløpig ikke gjort så mye kartlegging på omfanget hvor barn er utsatt eller har vært vitne til vold i nære relasjoner. Justisdepartementets uketelling i 2003, 2005 og 2008 viste at i snitt var 1600 barn berørt av vold i familien den uken tellinga foregikk. **KAN VI TA BORT DETTE AVSNITT?**

Nova-rapport 20/2007

I en kartlegging om voldsomfanget for barn og unge i Norge ("Vold og overgrep mot barn og unge") er 17-åringer spurt om de hadde opplevd voldsepisoder gjennom oppveksten, og i tilfelle hvordan. I denne undersøkelsen, og flere andre internasjonale, viser det seg at det er rimelig sikkert at det i Norge er ca 20.000 barn som lever i familier med vold over tid – det vil si ca to prosent av barnebefolkningen. (Magasinet Voksne for barn nr 5 2010. Artikkel: "Gjelder mange barn", s. 10).

SAMME NOVA SOM OVENFOR? NOVA (2007) 22 % av jentene og 8 % av guttene oppga at de var blitt utsatt for et mildt seksuelt overgrep. 15 % av jentene og 7 % av guttene oppga å ha opplevd alvorlige seksuelle krenkninger.

FMSO – Felleskap mot seksuelle overgrep

Norge har 4,7 millioner innbyggere – ca 200 000 mennesker er utsatt i Norge **NEI 4,92 MILL INNBYGGERE PER 1/1 2011. – NÅR ER DISSE TALLENE FRA?**

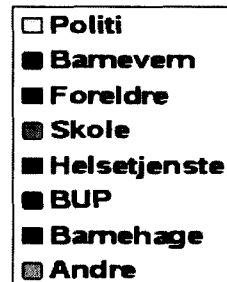
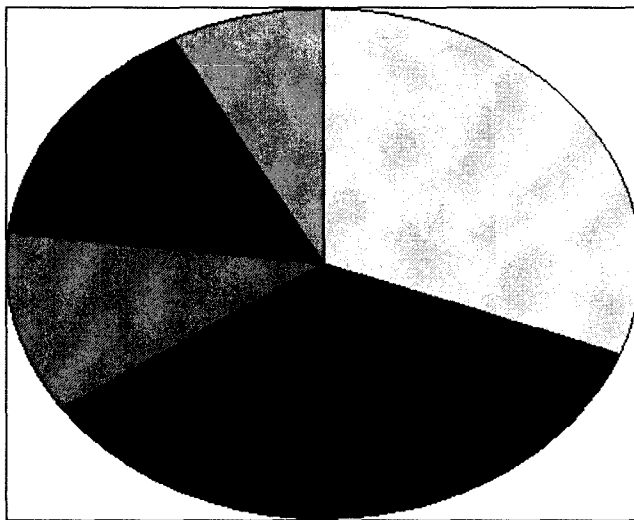
- 76-86 % av de som har vært til behandling ved Tyrilistiftelsen har vært utsatt for overgrep, Tyrilistiftelsen
- 56 % av de kvinnene som behandles for psykiske vansker i sykehusene har vært utsatt for overgrep, Helsedirektoratet
- 50 % av de som har spiseforstyrrelser har vært utsatt for overgrep; NOU 1998, Straff og erstatning
- 45 % av de kvinnene som utvikler et alkoholproblem har vært utsatt for overgrep. NOU 1998, Straff og erstatning
- 20-44 % ved seksuelle overgrep i barndommen synes ikke å ha symptomer, tilpasnings- eller psykiske vansker som voksen

Bekymringsmeldinger til barneverntjenesten

Enhet for barnevern i Nittedal kommune mottok til sammen 310 meldinger i 2010, hvorav 65 av disse ble henlagt. Når vi ser på bekymring knyttet til vold og seksuelle overgrep innebærer det at enhet for barnevern mottok meldinger på **om lag 70 barn** i 2010.

I disse 70 meldingene var det en hovedvekt på voldsproblematikk, og noen om seksuelle overgrep. Vi har delt dette i kategoriene: seksuelle overgrep, fysisk og psykisk vold mellom foreldre, fysisk vold foreldre mot barn og psykisk vold foreldre mot barn. Da ser vi en **hovedvekt på kategorien fysisk vold foreldre mot barn**, deretter vold mellom foreldre.

Oversikt over hvem som har meldt til Enhet for barnevern i Nittedal i 2010.

Ungdomsundersøkelsen 2010

I 2010 svarte 85 % av elevene på ungdomsskolene; Li, Nittedal og Hakadal, samt 1. vgs. på Bjertnes videregående skole på en stor ungdomsundersøkelse. I vedlegg kan dere se hvordan de svarte vedrørende vold.

Utsatt for trusler om vold, siste 12 mnd. Kjønn

Kommune	Utsatt for trusler om vold, siste 12 mnd	Ingen ganger	Count	Er du gutt eller jente ?		Total
				Gutt	Jente	
Nittedal vgs	Utsatt for trusler om vold, siste 12 mnd	Ingen ganger	Count	53	55	108
			% within Er du gutt eller jente ?	75%	90%	82%
		En gang	Count	10	1	11
			% within Er du gutt eller jente ?	14%	2%	8%
		To til fem ganger	Count	6	3	9
	% within Er du gutt eller jente ?	8%	5%	7%		
	Seks ganger eller mer	Count	2	2	4	
	% within Er du gutt eller jente ?	3%	3%	3%		
	Total	Count	71	61	132	
	% within Er du gutt eller jente ?		100,0%	100,0%	100,0%	
Nittedal usk	Utsatt for trusler om vold, siste 12 mnd	Ingen ganger	Count	345	370	715
			% within Er du gutt eller jente ?	83%	92%	87%
		En gang	Count	45	23	68
			% within Er du gutt eller jente ?	11%	6%	8%
		To til fem ganger	Count	14	6	20
	% within Er du gutt eller jente ?	3%	1%	2%		
	Seks ganger eller mer	Count	13	5	18	
	% within Er du gutt eller jente ?	3%	1%	2%		
	Total	Count	417	404	821	
	% within Er du gutt eller jente ?		100,0%	100,0%	100,0%	

Har blitt slått og fått synlige merker, siste tolv mnd. Kjønn

Kommune				Er du gutt eller jente ?		Total
				Gutt	Jente	
Nittedal vgs	Har blitt slått og fått synlige merker, siste tolv mnd	Ingen ganger	Count % within Er du gutt eller jente ?	61 87%	54 89%	115 88%
		En gang	Count % within Er du gutt eller jente ?	8 11%	3 5%	11 8%
		To til fem ganger	Count % within Er du gutt eller jente ?	1 1%	1 2%	2 2%
		Seks ganger eller mer	Count % within Er du gutt eller jente ?	0 0%	3 5%	3 2%
		Total	Count % within Er du gutt eller jente ?	70 100%	61 100%	131 100%
Nittedal usk	Har blitt slått og fått synlige merker, siste tolv mnd	Ingen ganger	Count % within Er du gutt eller jente ?	321 77%	341 85%	662 81%
		En gang	Count % within Er du gutt eller jente ?	48 12%	30 7%	78 10%
		To til fem ganger	Count % within Er du gutt eller jente ?	20 5%	27 7%	47 6%
		Seks ganger eller mer	Count % within Er du gutt eller jente ?	27 6%	4 1%	31 4%
		Total	Count % within Er du gutt eller jente ?	416 100,0%	402 100,0%	818 100,0%

Skadet,så jeg trengte legebehandling,siste seks mnd. Trinn

Kommune				Hvilket trinn går du på?				Total
				8 klasse	9 klasse	10 klasse	vg 1	
Nittedal vgs	Skadet,så jeg trengte legebehandling,siste seks mnd	Ingen ganger	Count % within Hvilket trinn går du på?				126 98,4%	126 98,4%
		En gang	Count % within Hvilket trinn går du på?				2 1,6%	2 1,6%
		Total	Count % within Hvilket trinn går du på?				128 100,0%	128 100,0%
Nittedal usk	Skadet,så jeg trengte legebehandling,siste seks mnd	Ingen ganger	Count % within Hvilket trinn går du på?	273 99%	237 97%	267 98%	0 0%	777 98%
		En gang	Count % within Hvilket trinn går du på?	1 0%	3 1%	2 1%	0 0%	6 1%
		To til fem ganger	Count % within Hvilket trinn går du på?	0 0%	1 0%	0 0%	0 0%	1 0%
		Seks ganger eller mer	Count % within Hvilket trinn går du på?	3 1%	3 1%	3 1%	1 100%	10 1%
		Total	Count % within Hvilket trinn går du på?	277 100,0%	244 100,0%	272 100,0%	1 100,0%	794 100,0%

3.1.2 Konsekvenser

Konsekvenser av vold

Vold og overgrep i nære relasjoner har omfattende konsekvenser for dem som rammes. Den innebærer minst en tredelt krenkelse som gjør overgrepet mot den som blir utsatt desto større:

1. den fysiske og psykiske volden som utøves er ofte rå og brutal

2. den innebærer et tillitsbrudd fordi den utøves av et menneske som en i utgangspunktet har et nært forhold til

3. den foregår ofte på et sted der en skal føle seg trygg – i eget hjem (Justis- og politidepartementet, ”Vendepunkt”, s. 1)

”Risikoen for nye voldshandlinger gjør at de utsatte er i en stadig mental alarmberedskap som styrer deres handlinger før, under og etter de direkte voldshandlingene”. (Berntsen, 2009).

Det er minst tre dimensjoner i denne problematikken; enkeltmennesket – familien – samfunnet/omgivelsene

Vold i nære relasjoner skaper problemer for barn på mange områder. Familien bør oppleves som en base for trygghet og sikkerhet. Når hjemmet blir ensbetydende med redsel og vold er dette dramatisk for barn og unges videre utvikling. Ny forskning på dette feltet de siste årene har gitt oss et bedre bilde av hvilke virkninger det kan ha på barn å utsettes for eller leve med vold i familien.

Barn som utsettes for vold eller som er vitne til vold mellom de voksne, er i faresonen for å utvikle en rekke **psykiske lidelser og fysiske plager**. I tillegg fører vold til **nedsett konsentrasjon, vansker med læring og samspill med andre**. Noen problemer blir først synlige etter at barna er blitt voksne. Selv om relativt lite forskning fokuserer på konsekvensene av vold for unge over puberteten, tyder nye undersøkelser på at traumatiske opplevelser, som å bli slått eller vitne til at andre blir det tidlig i livet, kan forårsake **skader på sentrale hjernestrukturer** som først blir synlige i puberteten. (Henvisning Unni Heltne, Senter for Krisepsykologi).

Vold mot omsorgspersonen rammer også barnet. Omsorg fra en redd og traumatisert voksen fører automatisk til et stresset barn. Vold mot den som har omsorg for barnet reduserer også dennes mulighet til **å være sensitiv og tilgjengelig over for barnets signal**.

Nyere forskning om hjerne og nervesystem viser at de minste barna er spesielt sårbare for stress. Det skadelige ser ikke ut til å være tilstedeværelse av stress i seg selv (alle små barn blir stresset i ulike anledninger), men at spedbarnet, og senere det litt eldre barnet **ikke får hjelp av omsorgspersonen til å regulere dette stresset ned**. Omsorgspersonens evne til å oppdage og forutse barnets stress, og til å handle på en slik måte at stresset umiddelbart dempes, er en helt sentral mekanisme i et samspill som skal sikre barnet en alminnelig god utvikling. For de minste barna, de under 2 år, er dette av så fundamental betydning at det er vanskelig å se hvilke faktorer som kan oppveie at det mangler. Gjentatte skremmende opplevelser i kombinasjon med neglisjering fra den voksne, ser ut til å være den mest skadelige kombinasjonen.

Barn som utsettes for vold ser også ut til å få **vansker med skille mellom truende og ikke truende signaler fra andre**, barnet utvikler en beredskap på å fange opp trusler fra omgivelsene, slik at nøytrale signaler også tolkes som truende.

Tommy 7 år gammel har gjentatte ganger vært vitne til vold mellom foreldrene, og har opplevd og blitt slått, ristet og tatt hardt i armen både av mor og far. Det siste året i barnehagen og ved skolestart, har Tommy merket seg ut som en svært urolig og aggressiv gutt. Han går ofte til angrep på andre barn, tilsynelatende umotivert, men det har etter hvert blitt tydelig at han tolker helt nøytrale gester og mimikk fra andre barn som truende. Det siste året har han bodd i et meget rutinert fosterhjem. Her blir han urolig, redd og aggressiv ved det første tilløp til diskusjon mellom de voksne, og dette skjer selv om de ikke er sinte eller hever stemmene. Tommy har nesten ingen toleranse for uro, og han reagerer med utagering på alle nye situasjoner, også situasjoner som han i utgangspunktet gleder seg til. Fosterforeldrene sier det virker som han ikke klarer å roe seg ned ved egen hjelp når han er spent eller stresset.

Barn som har vært utsatt for vold fra omsorgspersonene sine vil ofte trenge en langt **mer beskyttet omsorgssituasjon** enn barn uten slike erfaringer. Flere av dem vil ha behov for større grad av **skjerming fra konflikt** og en større grad av **stabilitet og forutsigbarhet**. Mange vil også ha større behov for **hjelp fra omsorgspersonene sine til å regulere** negative følelser, som redsel og sinne. De vil også trenge hjelp til å regulere ned positivt stress, som når de gleder seg til noe og er spente, for eksempel foran et kinobesøk, en reise, på fødselsdagen eller julaften. Dette behovet vil ofte være ved langt opp i alder. En kan si at de har behov for samspill med omsorgspersoner som er over gjennomsnittlig kompetente når det gjelder å forutse stress, forberede barnet på stressende opplevelser og hjelpe til å regulere følelsene dette stresset vekker.

Konsekvenser og skadevirkninger av seksuelle overgrep

Det er vanskelig å identifisere typiske trekk ved skadevirkninger etter seksuelle overgrep fra symptomer barn som har vært utsatt for andre traumatiske påkjenninger kan utvise. Barn er spesielt sårbare når de utsettes for seksuelle overgrep, fordi tidlige erfaringer i barnets liv danner grunnlag for hvordan barnet senere oppfatter seg selv, forholder seg til andre mennesker og forstår omverdenen. Slik kan seksuelle overgrep mot barn føre til skadevirkninger utover de umiddelbare negative opplevelsene barnet erfarer, og få alvorlige følger også i voksen alder (Swanston, Plunket, Toole, Shrimpton, Parkinson, Oates, 2003).

Tegn på skadevirkninger på kort sikt kan, uansett alder og kjønn, være angsttilstander (uro, redsel), mareritt, oppmerksomhets- og konsentrasjonsproblemer, fobier, PTSD, dissosiative reaksjoner, depresjon, lav selvfølelse, selvmordsatferd, seksuelle atferdsforstyrrelser (Green, 1993; Friedrich, Fisher, Dittner, Acton, Berliner, Butler, 2001; Koverola, Pound, Heger & Lytle, 1993).

Skyldfølelse, selvbebreidelse, sosial isolasjon, kriminalitet, rusavhengighet, seksuell problematikk og utsatthet for gjentatte overgrep er symptomer som i tillegg vanligvis blir beskrevet som langtidsvirkninger (Alexander, 1992; Beitchman, Zucker, Hood, DaCosta, Akman & Cassavia, 1992; Browne og Finkelhor, 1986; Finkelhor, 1990; Finkelhor & Browne, 1985; Feiring, Taska & Lewis, 1998; Feiring, Taska & Chen, 2002).

Voldtekt

I sjokkfasen like etter en voldtekt vil offeret ofte føle raseri, angst og depresjon. De første månedene etter kan medføre tretthet, hodepine, kvalme og underlivsplager, og en kan føle angst/redsel for gjentakelse, for å være alene, for å gå ut. Søvnplager, mareritt og selvbebreidelser er også vanlig. I flere år kan voldtatte slite med spiseforstyrrelser, selvmordstanker, angst og problemer med å gjenoppta sosiale relasjoner, spesielt i forhold til seksuallivet.

(Store medisinske leksikon, Dixi, her i Aftenposten 22/5 2011)

3.2 Se

Kunnskap endrer blikket vårt.

3.2.1 Symptomer og tegn

Symptomer og tegn på hva du skal se etter er tilnærmet umulig å liste opp i en handlingsplan. Tegn på vold og seksuelle overgrep hos barn kan uttrykkes på utallige måter, og kan i tillegg være sammenfallende med symptomer på andre ting.

Her beskrives noen eksempler hentet fra klinisk praksis ved Senter for Krisespsykologi i Bergen. (Henvising Unni Heltne).

Anna 1 år har gjentatte ganger vært vitne til slagsmål mellom de voksne, slag, høye stemmer, skriking og brå bevegelser. I disse situasjonene blir hun ofte overlatt til seg selv, alene og

gråtende på gulvet, uten at noen av foreldrene er i stand til å se hennes behov for trøst og til å få roet ned hennes uro. Episodene har gjerne endt med at hun har grått til de voksne på avstand har begynt å kjeft på henne, eller hun har grått til hun har vært for utmattet til å gråte mer. I det siste har hun sluttet å gråte når det er tilløp til uto, i stedet blir hun fjern og passiv.

Tommy 7 år gammel har gjentatte ganger vært vitne til vold mellom foreldrene, og har opplevd og blitt slått, ristet og tatt hardt i armen både av mor og far. Det siste året i barnehagen og ved skolestart, har Tommy merket seg ut som en svært urolig og aggressiv gutt.

Når Senter for Krisepsykologi har snakket med de litt eldre barna om hvordan det er å leve i en familie der de selv eller andre familie medlemmer utsettes for vold, sier mange av dem at det verste er at de aldri kan kjenne seg trygge. Hjemmet og familien blir ødelagt som et trygt sted å være. Det ene stedet i verden der alle skal kunne føle seg trygge, blir utrygt og farlig. Dette medfører at barn helt fra de er ganske små, planlegger og setter i verk sine egne sikkerhetstiltak. Noen ganger er sikkerhetstiltakene å være flink, hjelpsom og til minst mulig bry for den voksne, andre ganger er sikkerhetstiltaket å være borte fra hjemmet mest mulig for å unngå nye vold. Noen barn lærer tidlig at det er farlig å si ting som de er, fordi dette kan føre til konflikt eller avstraffelser, andre finner ut at de selv kan starte konflikter og uro for å avlede de voksne og hindre eller utsette nye episoder. Barn er fleksible og formbare nettopp for å kunne tilpasse seg nesten hvilken som helst omsorgssituasjon, men tilpasning til et fiendtlig omsorgsmiljø vil ofte være dysfunksjonell når barnet kommer i en annen situasjon som ikke krever den samme beredskapen. Disse tilpasningsstrategiene stemples ofte som problemer eller symptomer, og målsettingen blir å fjerne dem, atferd som bør fjernes. Når dette blir målsettingen uten at man tydelig viser barnet forståelse for hvor nødvendige disse strategiene har vært i den tidligere omsorgssituasjonen, er det lett for barnet å oppleve seg selv som ødelagt, håpløs eller syk. (Henvisning Unni Heltne).

Det er heldigvis mulig for de fleste som er traumatiserte av vold å komme inn i gode utviklingsprosesser. Noe av nøkkelen til en god utvikling er å få hjelp til å sette det en har opplevd inn i en forståelig ramme:

- det er den voksne / voldsutøveren som har ansvaret - volden er ikke barnets / offerets skyld
- oppleve å møte forståelse for reaksjonene sine her og nå, samtidig som en får hjelp til å utvikle nye reaksjoner og handlingsmønstre som fungerer bedre
- viktigst av alt ser ut til å være: at vi lykkes å gi barnet / offeret en omsorgssituasjon som er trygg og stabil nok til at dette skal kunne skje over tid

Å avdekke seksuelle overgrep

Vi vet at barn, unge, voksne **og eldre** blir utsatt for seksuelle overgrep i Nittedal. Seksuelle overgrep finner sted (uavhengig av kjønn, alder og) i ulike relasjoner, og oftest i nære relasjoner av tillitspersoner. Seksuelle overgrep kan føre til alvorlige skadevirkninger for den utsatte, både fysisk og psykisk.

Barn og unge opplever seksuelle overgrep forskjellig og reagerer derfor ulikt på det de har vært utsatt for. Noen barn og unge kan vise tydelige symptomer på dette som for eksempel konkrete tegn eller utsagn. Mens andre ikke viser noen symptomer på at de har blitt utsatt for seksuelle overgrep. Felles for de utsatte er skyldfølelsen de sliter med i etterkant.

I en barnehage var det ei lita jente på 6 år som skulle besøke faren sin annen hver helg. Onsdagen samme uke begynte hun alltid å si at hun ikke ville til pappa – med en styrke og vegring sterkere, mer alvorlig enn vi kan forvente hos barn. De som jobbet i barnehagen, ville

gjærne være lojale mot faren og samværsavtalen og sa til jenta at pappa var så glad i henne og gledet seg til at hun kom. Ansatte fortalte henne om det morsomme de skulle gjøre: sirkus, hyttetur, skitur, og sa at pappa nok blir lei seg om hun ikke kommer. Fredagen kom, og det var akkurat som all energien forlot henne i det faren kom, hun ble med ham uten å protestere, men personalet så et fullstendig gledesløst og apatisk barn forlate barnehagen. Faren var en vennlig mann, med god jobb og pene klær, glattbarbert og høflig. Etter ca 6 måneder med denne motstanden fra den ulykkelige jenta spurte en av førskolelærerne hva hun likte når hun besøkte faren sin, og hva hun ikke likte. Hun svarte at pappa har så stivt skjegg. Stivt skjegg? Ja, det stikker så fælt på lårene om morgenen når pappa slikker meg i tissen, svarte hun. (“... si det til noen...” En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge – Margrete Wiede Aasland)

Voksne – se og avdekke vold og seksuelle overgrep

Hvordan kan vi spørre brukerne våre om vold i nære relasjoner? Det blir anbefalt at vi ikke bruker ordet vold når vi skal spørre om de blir utsatt for noe de ikke liker. Det å spørre konkret er en måte å gjøre det på. For eksempel kan vi innlede med å si noe om “at i alle forhold hender det at vi er uenige, har konflikter eller krangler”. Hva skjer hjemme hos dere hvis dere kommer opp i slike situasjoner? Vi kan også være mer direkte og spørre om de er redd partneren sin, barna sine eller andre nære personer? Har de blitt truet på livet, slått eller vært redd for å bli det? Har de opplevd å bli tvunget til seksuelle handlinger mot sin vilje av noen som står de nær? Dette handler om fysisk vold eller seksuelle overgrep.

Mange blir også utsatt for psykisk vold ved at partner eller andre nære personer utøver kontroll med dem. For eksempel vil de ikke få disponere egne penger eller ha kontakt med venner og familie. Andre eksempler kan være at partneren truer med å ta livet sitt fordi den andre ønsker å skille seg eller at han eller hun stadig blir fortalt hvor lite verd en er. Det er viktig at vi som hjelpepersoner stiller spørsmål om disse temaene og kjenner på magefølelsen vår. Er det en person som endrer atferd og vi ikke ser en logisk grunn til det. Ta det opp med vedkommende. I en artikkel om vold i nære relasjoner av Kjersti Alsaker skriver hun “at samfunnet sover som bjørnen fordi det er barrierer mot å avdekke”. Vi er kanskje redde for å åpne “Pandoras boks” ved å stille spørsmål. Hva skal vi gjøre med den informasjonen vi eventuelt blir sittende med? Vet vi hvor vi kan henvende oss med bekymringen og magefølelsen vår? **TEKST MÅ REDIGERES**

Din magefølelse

Det viktigste i møte med mennesker er å **se og kjenne på din egen ”magefølelse”**.

Du har en opplevelse eller følelse av at noe er unormalt, eller du reagerer på atferd og/eller handlinger du synes er underlige eller ikke passer inni sammenhengen – du skal ta ”magefølelsen” din på alvor. Endringer i menneskers atferd skal alltid tas på alvor, men det er også viktig å være oppmerksom på at ofre for vold og/eller seksuelle overgrep over tid ikke nødvendigvis endrer atferd.

I noen situasjoner vil det være mindre tvil om hva som har skjedd. Merker på kroppen uten naturlig forklaring må tas på alvor, det samme gjelder situasjoner der personer forteller om vold eller seksuelle overgrep – ta kontakt med barneverntjenesten eller Nittedal lensmannskontor for å drøfte situasjonen.

Skynd deg langsomt: ”sett på kaffen” og snakk med noen på din arbeidsplass om din opplevelse eller observasjon (kollega, overordnet).

Dersom du har spørsmål, undringer, opplevelser knyttet til barn og unge, voksne eller eldre:

RING og DRØFT din opplevelse med barneverntjenesten eller Nittedal lensmannskontor. De har bred kunnskap og erfaring på dette viktige området.

3.3 Handle

Hovedmålet med å handle er å forebygge nye tilfeller av vold og overgrep, og å opprette trygghet igjen for den som er eksponert – altså få slutt på volden.

Det er allerede etablert virksomme forebyggende og avdekkende tiltak på ulike arenaer i Nittedal kommune, nedenfor vil du få en kort presentasjon. I tillegg til de tiltak som allerede er etablert, vil det iverksettes nye. Tiltakene er utarbeidet i samsvar med de behov som er avdekket under utarbeidelse av denne handlingsplanen.

Kunnskap forplikter deg til å reagere.

Forebygging og avdekking:

Målgruppe	Tiltak	Praktisk organisering	Kostnader
0 +	Informasjonsmateriell Utvikle informasjonsmateriell om vold i nære relasjoner og hvor man kan henvende seg hvis man trenger hjelp både lokalt og nasjonalt	Høsten 2011 Ansvarlig: SLT koordinator i samspill med informasjonskonsulent og enhetene.	40.000,- (SLT midler)
0 +	Kurs/Konferanse Invitere samtlige enheter, frivillige organisasjoner og andre interesserte til en oppstartskonferanse om vold i nære relasjoner	Ansvarlig: SLT koordinator og arbeidsgruppa mot vold i nære relasjoner	SLT-midler
0 +	Inngå avtale og benytte seg av tjenestene til stiftelsen “Alternativ til vold” (ATV). ATV er et behandlings- og kompetansesenter på vold, med særlig vekt på vold i nære relasjoner. ATV tilbyr blant annet veiledning til ansatte og behandling av voldsutøvere i alle aldre. For å benytte seg av stiftelsens tjenester kreves det at samtlige Romerikskommuner går sammen for å opprette et kontor. I mellomtiden kan man kjøpe tjenester som enkelt kommune med det blir et svært kostbart alternativ.	Oppstart høsten 2011 Opprette en egen avtale med ATV slik at vi kan benytte oss av deres tjenester. Ansvarlig: rådmann og ordfører. Være en pådriver for opprettelse av eget kontor for Romerike Ansvarlig: rådmann og ordfører.	500.00,-/år inntill eget kontor for Romerike er opprettet. 130.00,-/år

Rutiner og kurs for ansatte som arbeider med barn og unge:

Målgruppe	Tiltak	Praktisk organisering	Kostnader
0 – 18 år	<p>Varslingsrutiner Årlig gjennomgang av varslingsrutiner ved mistanke om vold i nære relasjoner.</p> <p>Enhetsleder / Avdelingsledere gjennomgår kommunens varslingsrutiner med samtlige ansatte.</p>	<p>Høsten 2011</p> <p>Ansvarlig: Kommunejuristen i samarbeid med enhetsledere</p>	0,-
0 – 18 år	<p>Kurs for ansatte Videreføre årlig kursrekke for alle ansatte med temaene; mobbing, vold og seksuelle overgrep</p>	<p>Pågående</p> <p>Ansvarlig: PPT</p>	Er inne i driften av PPT
0 – 18 år	<p>Voldsteam Videreføre voldsteamet som har ansvar for håndtering av bekymringsmeldinger til barneverntjenesten om vold i nære relasjoner. Tett samarbeid med politiet.</p>	<p>2011</p> <p>Ansvarlige: Barneverntjenesten</p>	Er inne i driften av barneverntjenesten.
0 – 18 år	<p>Kompetansebygging for Voldsteam og Team mot seksuelle overgrep De to teamene trenger ekstra "spesialistkompetanse" slik at vi sikrer gode arbeidsmetoder og struktur</p>	<p>2011</p> <p>Ansvarlige: Barneverntjenesten</p>	25.000,-
0 – 18 år	<p>Skolehelsetjenesten / Helsestasjonen Styrke helsestasjonen slik at de har mulighet til å gjennomføre ekstraoppgaver som denne planen omfatter.</p> <p>Styrke skolehelsetjenesten på samtlige skoler slik at det er tid til samtaler/veiledning av barn, ansatte og foreldre samt deltakelse i undervisning</p>	<p>2012 - 2015</p> <p>En styrking av tjenesten med 340%</p> <p>Ansvarlig: Enhet for barnehager og forebyggende tjenester</p>	1.800.000
0 – 18 år	<p>PPT Styrke PPT med 1 stilling slik at de har kapasitet til å drifte forebyggende gruppevirksomhet for barn/ungdom/foreldre</p>	<p>2012 - 2015</p> <p>Ansvarlig: Enhet for PPT</p>	450.000,-
0-18 år	<p>Kurs av ansatte "Det er mitt valg", vold og seksuelle overgrep</p> <p>Styrke kunnskapen til helsestasjon, skolehelsetjenesten, barneverntjenesten, PPT samt lærere som har ønske om denne kompetansen.</p>	<p>Ansvarlig: SLT-koordinator i samarbeid med enhet for barnehager og forebyggende</p>	Delfinansieres med Lions Nittedal

	<p>Dette blir nøkkelpersoner som gjennomfører undervisning og samtalergrupper i barnehager/skoler for å forebygge vold og seksuelle overgrep</p> <p>Materiell og kurs er utviklet av Stine Sofies Stiftelse i samarbeid med Lions.</p>	tjenester og Lions Nittedal	
0 – 18 år	<p>Kurs av ansatte – Det er mitt valg</p> <p>Videreføre kurs av lærere/skolehelsetjenesten slik vi sikrer kontinuitet i arbeidet.</p> <p>(Se mer informasjon under forebyggin / Tilbud til foreldre og barn)</p>	Ansvarlig: SLT-koordinator i samarbeid med Lions Nittedal	Lions Nittedal bekoster tiltaket

Forebygging / tilbud til foreldre og barn:

Målgruppe	Tiltak som forebygger og avdekker vold mot barn og unge	Praktisk organisering	Kostnader
0 – 3 år	<p>Små barn – store muligheter <i>Et foreldreveiledningskurs.</i></p> <p>Et kurs der foreldre får veiledning om følgende temaer:</p> <p>Hvordan skape en positiv relasjon til barnet ditt? Hvordan styre ditt barns selvfølelse gjennom mestring? Hvordan lære barnet ditt å håndtere egne følelser? Hvordan sette grenser på en god måte?</p>	<p>Oppstart 2011</p> <p>Psykologer i PPT har det faglige ansvaret for utvikling og gjennomføring av kurset i samarbeid med helsestasjonen.</p> <p>Ansvarlige: PPT</p>	
0 – 1 år	<p>Din fantastiske baby</p> <p>Informasjonsprogrammet har som mål å sørge for at alle nybakte foreldre vil få den informasjonen de trenger for å vite at de aldri skal riste et barn.</p> <p>Brosjyremateriell og film utviklet av Stine Sofies Stiftelse</p>	<p>Oppstart 2010/2011</p> <p>Helsestasjonen bruker brosjyren og viser en film i samtale med nybakte foreldre.</p>	<p>Gratis materiell fra Stine Sofies Stiftelse.</p> <p>Arbeidstiden til Helsestasjonen</p>
4 – 8 år	<p>De utrolige årene</p> <p>Foreldreveiledningskurset "De utrolige årene" er et manualbasert/evidensbasert forebyggings- og behandlingsprogram</p>	<p>Pågående to ganger i året.</p> <p>Ansvarlige: PPT</p>	<p>Ansatte resurser</p>

	<p>av (for?) barn med adferdsvansker. Modellen (som) vi har er rettet mot kurs for foreldrene. Kurset går over 13 uker, to timers møte hver uke.</p> <p>Innhold: Foreldrene bevisstgjør sin egen adferd og hvordan denne påvirker samhandlingen med barnet. Det øves på å tydeliggjør foreldrenes kommunikasjon for å skape god relasjon til barnet.</p> <p>Rekruttering: Deltakerne rekrutteres gjennom foreldre vi blir kjent med gjennom PPT, Helsestasjon, Barneverntjenesten, 2.-linje instanser som anbefaler, annonsering til barnehagene.</p>	med bistand fra Helsestasjonen.	
0-16 år	<p>Foreldreringer Foreldreringer er et møtested der foreldre kan ha en dialog rundt oppdragelse, grensesetting og holdninger til sitt eget og andres barn. Målsettingen er at alle barnehager/skoler har to ansvarlige som drifter foreldreringer.</p> <p>Fagpersoner i Nittedal kommune bistår foreldrerिंगene med ulike diskusjonstemaer. Vold og oppdragelse er et av temaene.</p>	<p>Oppstart 2010/2011</p> <p>Kurs for foreldre i med barn i barnehage/skole.</p> <p>Kurs for nye nettverksledere avholdes hver høst.</p> <p>Ansvarlige: PPT, Skolehelsetjenesten og SLT-koordinator</p>	
0-16 år	<p>Det er mitt valg Et program som gjennomføres av ansatte i barnehagene. Barna blir mer bevisst følelser, mestring og valgmuligheter. En del av programmet tar for seg samtaler og øvelser om egen kropp og hvordan man sier ifra hvis noen gjør noe som man ikke liker.</p>	<p>Oppstart 2010/2011</p> <p>To kurs for nyansatte i barnehagene hvert år.</p> <p>Ansvarlige: Skolene med bistand fra SLT-koordinator og Lions</p>	Lions Nittedal bekoster all kursing
0 – 16 år	<p>Det er mitt valg – Vold og seksuelle overgrep En videreutvikling av “Det er mitt valg” som omhandler vold og seksuelle overgrep. Opplegget består av ulike leksjoner, som inneholder problemstillinger om aktuelle sider ved</p>	<p>Oppstart 2012</p> <p>Kurs for lærere, Skolehelsetjenesten og PPT</p> <p>Ansvarlige: Lions</p>	?

	vold og overgrep. Her er det snakk om å styrke alle barn med tanke på at de selv bestemmer over egen kropp, og at de bevisstgjøres på å sette grenser. Videre kan leksjonene åpne for at skolen får dialog med utsatte barn og unge, for så å kople inn skolehelsetjenesten og eventuelt det øvrige hjelpeapparatet.	og SLT-koordinator	
0 – 18	Vi bryr oss – Fokusgrupper Nettverksgrupper for samtlige faggrupper som er i daglig kontakt med barn og unge. Grappa diskuterer aktuelle problemstillinger. Vold er en av de problemstillingene som diskuteres i gruppene.	Oppstart 2009 Ansvarlig: SLT Styringsgruppe bestående av rådmann, lensmann, ordfører, kommunalsjef og koordinator.	Ikke nye kostnader
0-18 år	Åpen tid Fagpersoner i Nittedal kan drøfte saker, få råd og veiledning om hvordan man skal håndtere bekymringer rundt barn. Vold er et tema som kommer opp.	Pågående Barneverntjenesten / PPT / Skolehelsetjenesten	
6 – 18 år	Kampanje mot vold Barn og unges kommunestyre har vedtatt å gjennomføre en kampanje mot vold.	Barn og unges kommunestyre De enheter som må involveres	

Forebygging og avdekking av vold mot voksne:

18 +	Rutiner ved mistanke om vold mot voksne Det utvikles rutiner som ansatte i Nittedal kommune skal følge ved mistanke om vold mot voksne.	Oppstart 2012 Ansvarlig: Kommunejurist i samarbeid med Enhet PRO, Enhet for helse, NAV	
18 +	Voldsteam for voksne Det skal etableres et Voldsteam hvor ansatte/innbyggere kan henvende seg for å få bistand hvis de er bekymret for at noen er utsatt for vold.	Oppstart 2012 Ansvarlig: Avdeling Psykisk helse i samarbeid med Nittedal Lensmannskontor	Ny oppgave
18 +	Kompetansebyggende tiltak Sikre at ansatte i voldsteamet har den	Oppstart 2012 Ansvarlig:	25.000,-

	kompetansen de trenger for å gjøre en god jobb.	Avdeling psykisk helse	
--	---	------------------------	--

Forebygging og avdekking for 62 år + :

62 -	<p>Brosjyremateriell “Vern for eldre – Nasjonal kontakttelefon”</p> <p>En brosjyre som informerer om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hva vold overgrep og krenkelser mot eldre er. • Telefonnummer og nettsadresse der utsatte, pårørende, venner og ansatte kan få råd og veiledning. <p>Vern for eldre er en nasjonal organisasjon som driftes av Oslo kommune og finansieres av Helsedirektoratet.</p>	<p>Oppstart høsten 2011</p> <p>Ansvarlig: Folkehelse koordinator bestiller materiell</p> <p>PRO har ansvar for at samtlige ansatte og brukere av tjenester mottar informasjonsmaterie llet.</p>	<p>Gratis materiell.</p> <p>Ny oppgave for helsestasjon</p>
62 -	<p>Kikk off – Handling mot vold mot eldre.</p> <p>Et foredrag når handlingsplanen er vedtatt som setter fokus på vold mot eldre.</p>	<p>Ansvarlig: Folkehelse Koordinator I samarbeid med PRO, NAV, Helse</p>	<p>10.000,-</p>
62 -	<p>Opplæring ansatte - e-opplæring</p> <p>Vern mot eldre lager et e-opplæringsproram for hvordan man oppdager vold og igangsetter tiltak ved vold mot eldre.</p> <p>Samtlige ansatte i PRO og NAV skal gjennomføre opplæringsprogrammet</p>	<p>Oppstart 2012</p> <p>Ansvarlig: Enhetsleder Helse Enhetsleder PRO Leder NAV</p> <p>Rapportering i årsmelding.</p>	<p>Gratis materiell.</p> <p>Ny oppgave for ansatte</p>

INN: Snakke med utsatte – følge opp utsagn? Hva mener styringsgruppa?

- kanskje vi kan bruke et par case her?
- bruk av tolk – viktig! – se Drammen kommune

3.4 Ansvar Her skal vi få inn litt mer. Hva mener styringsgruppa er viktigst?

- taushetsplikt
- samtykkeerklæringen?
- varslingsrutiner for NK
- krav om politiattest; ansatte, trenere m.m.
- hver og en av oss
- lovverk, retningslinjer
- opplysningsplikten

Opplysningsplikt til barneverntjenesten

I henhold til barnevernloven har alle offentlige myndigheter plikt til å gi barneverntjenesten opplysninger når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet, eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt. Opplysningene gis uten hinder av taushetsplikten. Opplysningsplikten gjelder også for en rekke yrkesutøvere som har profesjonsbestemt taushetsplikt i henhold til særlovgivning, inkludert leger, psykologer, tannleger, sykepleiere m.v. Opplysningsplikten innebærer både plikt til å gi opplysninger av eget tiltak, og plikt til å gi opplysninger ved pålegg fra barneverntjenesten. Ved pålegg er det barneverntjenestens vurdering av om saken er så alvorlig at det foreligger opplysningsplikt som er avgjørende. Det er også barneverntjenesten som avgjør hvilke opplysninger som skal utleveres. Det er ikke nødvendig med konkret viten om at et barn er utsatt for overgrep. Det er nødvendig, men også tilstrekkelig, at barneverntjenesten eller den som av eget tiltak ønsker å gi opplysninger vurderer at det er *grunn til å tro* at et barn blir mishandlet i hjemmet eller at det foreligger andre former for omsorgssvikt. Hvis det senere viser seg at situasjonen var mindre alvorlig enn antatt, foreligger det ikke brudd på taushetsplikt.

(Strategi mot seksuelle og fysiske overgrep mot barn (2005-2009))

Dersom du får en mistanke om at et barn du kjenner eller møter blir eller har blitt utsatt for seksuelle overgrep, ta kontakt med barnverntjenesten. Der vil du få mulighet til å drøfte mistanken din anonymt og få råd og veiledning på hvordan du skal håndtere dette videre.

4.0 EVALUERING

Vår handlingsplan i Nittedal krever konkret oppfølging av handling og tiltak. Lykkes vi i arbeidet mot vold og seksuelle overgrep i nære relasjoner?

Handling nødvendiggjør evaluering – evaluering krever videre handling.

Arbeidsgruppa foreslår:

- årlig møte der samtlige berørte enheter blir innkalt
- skriftlig referat fra møtet
- enhetsledere skal rapportere på temaet i årsmelding
- alle berørte parter må ta ansvar for “sine” tiltak og være ærlig i rapporteringen
- målbarhet; økning/telling av meldinger og fra hvem: først en økning, så en minsking i antallet meldinger til politiet og Barneverntjenesten

Ansvar: Styringsgruppa for SLT

5.0 KONTAKTPERSONER – TJENESTER - LINKER

5.1 Politiet

5.2 Barneverntjenesten

5.3 Barnevernvakta

5.4 Alarmtelefonen

5.5 Romerike krisesenter

Krisesentrene i Norge er et akutt, lavterskeltilbud adskilt for kvinner og menn, med eller uten barn.

Romerike Krisesenter er krisesentertilbudet for om lag 250 000 innbyggere på Romerike i kommunene: Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Ullensaker, Gjerdrum, Nes, Aurskog-Høland, Fet, Sørum, Skedsmo, Lørenskog, Rælingen, Nittedal og deler av Enebakk.

Senteret har rådgivnings- og botilbud til mennesker utsatt for vold eller trussel om vold i nære relasjoner. (Romerikes blad 22/1 2011).

5.6 Konfliktrådet, link

5.7 Alternativ til vold, link

5.8 Bekymringsmelding til barneverntjenesten, link

5.9 Samtykkeerklæring, link

6.0 Steinsvåg, ATV, link

7.0 Barn- og unges kommunestyre (BUK)

www.smi.no – Støttesenter mot incest

www.barneombudet.no/rettighetsplakaten - Barneombudets nettside

”Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet” (Sosial- og helsedirektoratet)

Voldtekstmottaket

Dixi ressurscenter

Et lavterskeltilbud basert på prinsippet hjelp til selvhjelp. Samtalen står sentralt – her er et tilbud til alle voldtatte om å snakke og fortelle, samt få råd og støtte. Her møter man ansatte med egen voldtektserfaring.

Dixi= ”jeg har talt, jeg har fortalt” (latinske røtter).

www.dixi.no – ressurside for voldtatte

Informasjon om tiltak og kunnskapsmaterieil knyttet til håndtering av seksuelle overgrep mot utviklingshemmede

Bekymringstelefon for eldre

Norsk Pensjonistforbunds bekymringstelefon kan du ringe for å få råd om hvordan komme ut av et problem.

Tlf: 94 85 60 04

Takst: mobiltelefon

Åpen: mandag – fredag, 09.00 – 14.00

[Mer om Bekymringstelefon for eldre](#)

Seniorsakens SOS-telefon

Alle som opplever omsorgssvikt fra kommunene, blir nektet sykehjemsplass eller er utsatt for andre overgrep, kan ringe Seniorsakens telefon

Tlf: 22 36 43 00

Takst: vanlige satser for fasttelefon

Åpen: mandag – fredag, kl.09.00 – 16.00.

Resten av døgnet kan man ringe inn navn og telefonnummer. Seniorsaken tar kontakt kort tid etter.

[Mer om Seniorsakens SOS-telefon](#)

Kirkens SOS krisetelefon

For mennesker som er i en følelsesmessig eller eksistensiell krise. Du kan være anonym, og samtalen er uforpliktende og på dine premisser.

Tlf: 815 33 300

Takst: [om 815-nummer](#)

Åpen: Hele døgnet

[Mer om Kirkens SOS krisetelefon](#)

Nasjonal kontakttelefon Vern for eldre

Vern for eldre hjelper de som står i fare for eller er utsatt for overgrep. Tilbudet er gratis, og du kan være anonym. Alle over 62 år som er utsatt for overgrep, kan ringe oss for å få råd, veiledning og hjelp. Også pårørende eller andre, inkludert ansatte i hjelpetjenester, som har mistanke om overgrep mot eldre, kan benytte dette nummeret.

Tlf: 800 30 196

Takst: gratis fra fasttelefon

Åpen: mandag – fredag, kl.09.00 – 15.00

[Mer om Nasjonal kontakttelefon for eldre utsatt for vold](#)

Hjemmeside: www.vernforeldre.no

Etterord

Litteraturliste